

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до організації самостійної роботи,
практичних занять
із навчальної дисципліни

«КРЕДИТНО-РОЗРАХУНКОВІ ІНСТРУМЕНТИ
МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ»

*(для студентів I курсу денної і заочної форми навчання
другого (магістерського) рівня вищої освіти
зі спеціальності 051 – Економіка)*

Харків
ХНУМГ ім. О. М. Бекетова
2021

Методичні рекомендації до організації самостійної роботи, практичних занять з дисципліни «Кредитно-розрахункові інструменти міжнародного бізнесу» (для студентів 1 курсу денної і заочної форми навчання другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 051 – Економіка) / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова ; уклад. О. О. Вороніна. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2021. – 69 с.

Укладач канд. екон. наук., доц. О. О. Вороніна

Рецензент

Ю. В. Федотова, кандидат економічних наук, завідувач кафедри економічної теорії та міжнародної економіки Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова

Рекомендовано кафедрою економічної теорії та міжнародної економіки, протокол № 1 від 29 серпня 2019 р.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВАЛЮТНИХ ВІДНОСИН І МІЖНАРОДНИХ РОЗРАХУНКІВ	5
ТЕМА 1 Основні поняття у сфері міжнародних валютно-кредитних відносин. Міжнародні валютні відносини та валютна система.....	5
ТЕМА 2 Баланс міжнародних розрахунків.....	8
ТЕМА 3 Міжнародні валютні ринки і валютні операції.....	12
ТЕМА 4 Валютна політика і валютний контроль в Україні.....	15
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2 СПОСОБИ ПЛАТЕЖІВ І ФОРМИ МІЖНАРОДНИХ РОЗРАХУНКІВ	19
ТЕМА 5 Основи організації міжнародних валютних і розрахункових операцій.....	19
ТЕМА 6 Умови здійснення розрахунків по міжнародних торгівельних операціях.....	22
ТЕМА 7 Документарні форми міжнародних розрахунків: акредитив.....	24
ТЕМА 8 Документарні форми міжнародних розрахунків: інкасо.....	27
ТЕМА 9 Недокументарні форми міжнародних розрахунків.....	30
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3 ВАЛЮТНО-ФІНАНСОВІ ОПЕРАЦІЇ НА СВІТОВОМУ ВАЛЮТНОМУ РИНКУ	32
ТЕМА 10 Організація міжнародного кредитування.....	32
ТЕМА 11 Банківські гарантії як інструмент забезпечення фінансових зобов'язань у міжнародних розрахунках.....	37
ТЕМА 12 Світові фінансові ринки.....	39
ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ	43
ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ ТА ПОРЯДОК ЇХ ВИКОНАННЯ	56
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ	63

ВСТУП

Дисципліна «Кредитно-розрахункові інструменти міжнародного бізнесу» належить до тих дисциплін, які покликані забезпечити фундаментальну підготовку для студентів 1 курсу денної і заочної форми навчання другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 051 – Економіка.

Завдання дисципліни «Кредитно-розрахункові інструменти міжнародного бізнесу» – надати відомості щодо суті та основних елементів світової валютної системи, її еволюції, переваг та недоліків функціонування в різні періоди; особливості формування валютного курсу, факторів курсоутворення на валютному ринку; особливостей, форм та видів проведення міжнародних розрахунків і банківського кредитування на міжнародних ринках кредиту; принципів функціонування євроринків капіталу; функцій та принципів діяльності міжнародних валютно-фінансових інститутів, а також ознайомити з чинними національними стандартами.

Метою цих рекомендацій є допомогти студентам підчас щодо цього вивчення питання теоретичних аспектів змістових модулів, виконання тестових завдань, розв'язанні задач і вирішення ситуацій. Виконуючи практичну частину змістових модулів із дисципліни, яка передбачає вирішення задач і виконання тестових завдань з відповідними (логічними, аналітичними, графічними) поясненнями, студент отримає певні навички практичного використання набутих теоретичних відомостей.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВАЛЮТНИХ ВІДНОСИН І МІЖНАРОДНИХ РОЗРАХУНОК

Тема 1 Основні поняття у сфері міжнародних валютно-кредитних відносин. Міжнародні валютні відносини та валютна система

Основні поняття

Міжнародні валютно-кредитні відносини. Елементи світової валютної системи: світовий грошовий товар, валютний курс, валютні ринки, міжнародні валютно-кредитні організації. Завдання міжнародної валютної системи. Національна валютна система. Регіональна валютна система. Світова валютна система. Елементи валютної системи. Учасники валютних відносин. Паризька валютна система. Генуезька валютна система. Бреттон-Вудська валютна система. Ямайська валютна система МВФ. Група Світового банку. Світова організація торгівлі.

Питання:

1. Які фактори сприяли створенню системи міжнародних валютно-кредитних відносин?
2. Як взаємопов'язані валютні відносини з процесом суспільного відтворення?
3. З яких елементів складається валютна система?
4. Перелічіть головні завдання світової валютної системи.
5. Що відрізняє національну, регіональну та світову валютні системи?
6. Дайте характеристику основним елементам валютної системи.
7. Які етапи еволюції пройшла міжнародна валютна система?
8. Назвіть головні принципи та причини розпаду Паризької, Генуезької та Бреттон-Вудської валютних систем.
9. Назвіть головні цілі створення МВФ.
10. Які організації входять до групи Світового банку, та їх головні функції?
11. Які завдання стоять перед Світовою організацією торгівлі?

Завдання для доповідей та презентацій

1. Українська валютна біржа та її роль у функціонування валютного ринку.
2. Сутність та особливості функціонування інвестиційних фондів, їх роль на валютному ринку.
3. Брокерські та дилерські компанії на валютному ринку
4. FOREX: Світовий валютний ринок (Foreign EXchange market).
5. Валютний ринок України: сучасний стан та перспективи розвитку.
6. МВФ та Україна: історія співробітництва та сучасний стан розвитку відносин.

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1

Заповніть пропуски правильними відповідями:

1. Гроші, які обслуговують міжнародні економічні, політичні та культурні відносини, називаються ____, а грошова операція, завдяки якій у певній країні можна придбати платіжні засоби, що є дійсними і можуть бути використані за кордоном, є _____ операцією.
2. Бреттон-Вудська угода затвердила систему _____ валютного курсу, відповідно до якої ринковий курс валют міг відхилятися від паритету у вузьких межах \pm _____ %.
3. Бреттон-Вудська угода встановила золоте забезпечення долара на рівні _____ доларів за унцію золота.
4. Європейська валютна угода 1955 року обмежувало відхилення між курсами валют країн-учасниць Угоди до _____ %.
5. У 1959 році загальносвітові ліміти коливання валют розширені до _____ %.
6. Відповідно до Смитсоновскою угоди 1971 року діапазон коливання валютних курсів розширився з _____ до _____ %.

7. В результаті Ямайської угоди в якості додаткового резервного активу були створені _____.

8. Ямайська валютна система замість золотовалютного стандарту ввела стандарт _____, за яким, фактично, ховався доларовий стандарт.

9. Національні валюти країн-учасниць зони євро були вилучені із звернення 1 липня _____ роки.

10. Угода про створення МВФ була підписана _____ країнами, представники яких зібралися в США; нині в ній бере участь _____ країни.

Завдання 2

Встановіть відповідність між терміном та його характеристикою

Термін, поняття	Характеристика
1	2
Світова валютна система	Забезпечувати свої короткострокові зовнішні зобов'язання прийнятними платіжними засобами називають
Міжнародні валютні відносини	Учасники, які здійснюють котирування валютних курсів на певний день або на майбутнє, а своїми активами можуть вплинути на рух валютних курсів на валютному ринку
Бреттон-Вудська валютна система	Курс національних валют жорстко прив'язувався до золота і через золотий вміст валюти співвідносився один з одним за твердим валютним курсом
СПЗ, ЕКЮ	Структура, що створена підтримки для сталого економічного зростання в світі, боротьба з бідністю шляхом направлення інвестицій та допомоги держав-лідерів країнам, що розвиваються, підвищення рівня життя

1	2
МВФ	Міжнародна економічна організація, що займається питаннями багатостороннього регулювання торгівлі товарами, послугами та інтелектуальною власністю
СОТ	Сукупність суспільних відносин, які складаються при функціонуванні валюти в сфері світового господарства і результатами діяльності національних господарств, які обслуговують взаємний обмін
Ямайська валютна система	Міжнародні та регіональні платіжні одиниці
Маркет-мейкери	Відбулась демонетизація золота
Паризька валютна система	Було встановлено золотодоларовий стандарт
Міжнародна ліквідність	Форма організації міжнародних валютних відносин
Генуезька валютна система	Спеціальне агентство Організації Об'єднаних Націй (ООН), засноване 29-ма державами, з метою регулювання валютно-кредитних відносин країн-членів і надання їм допомоги при дефіциті платіжного балансу шляхом надання коротко- і середньострокових кредитів в іноземній валюті
Світовий Банк	Золота основа зберіглася лише за провідними валютами світу

Тема 2 Баланс міжнародних розрахунків

Основні поняття

Поняття платіжного балансу. Принципи побудови платіжного балансу. Структура платіжного балансу. Торгівельний баланс. Поточні операції платіжного балансу. Рух капіталів. Змінювання резервів платіжного балансу. Сальдо платіжного балансу. Фактори впливу на платіжний баланс (далі – ПБ). Теорія автоматичної рівноваги. Еластацийний підхід. Абсорбційний підхід.

Монетаристський підхід. Методи державного регулювання ПБ: прямий контроль, дефляція, змінювання обмінного курсу, спеціальні заходи державного впливу.

Питання:

1. Що таке платіжний баланс, які його основні розділи і статті?
2. У чому різниця між балансом поточних операцій і торговим балансом?
3. Перерахуйте правила, які застосовуються при складанні платіжного балансу. На якому рахунку і як в платіжному балансі буде відображено експорт пшениці; купівлю акцій іноземної компанії?
4. Що таке резидент і нерезидент країни?
5. Який метод визначення дефіциту чи активу платіжного балансу?
6. Які фактори впливають на платіжний баланс?
7. Які методи регулювання платіжного балансу?
8. Які методи балансування платіжного балансу вам відомі?
9. Які методи покриття дефіциту платіжного балансу?
10. Які заходи щодо стримування втечі капіталу ви знаєте?

Завдання для доповідей та презентацій

1. Платіжний баланс як міжнародний стандарт.
2. Аналіз динаміки платіжного балансу України.
3. Платіжний баланс України: чинники кризи і механізми відновлення рівноваги.
4. Структура і динаміка платіжного балансу Китаю.
5. Платіжний баланс США: його структура і динаміка.

Завдання для самостійної роботи

Задача 1

Українське підприємство відправило на експорт товари на суму 100 млн дол. Як ця операція відобразиться в ПБ України?

Показник	Кт	Дт
Товари		
Іноземна валюта		
Сальдо		

Задача 2

Україна отримала від інших країн товари на суму 100 млн дол. як гуманітарну допомогу. Як ця операція відобразиться в ПБ України?

Показник	Кт	Дт
Товари		
Трансферти		
Сальдо		

Задача 3

Українське підприємство імпортувало товарів на суму 100 млн дол. Платіж за товари відстрочений, тобто плата за товари буде здійснена в наступному звітному періоді. Як ця операція відобразиться в ПБ України?

Показник	Кт	Дт
Товари		
Торгові кредити		
Сальдо		

Після здійснення платежу буде записане таке проведення:

Показник	Кт	Дт
Торгові кредити		
Депозити в Банках-нерезидентах		
Сальдо		

Задача 4

На 1 січня звітного періоду зовнішні активи умовної країни склали 6285,3 млн грош. од., а зовнішні зобов'язання 19140,4 млн грош. од. Упродовж року в результаті фінансових операцій активи знизилися на 120,7 млн грош. од., а зобов'язання збільшилися на 3001,6 млн грош. од. У результаті зміни валютних курсів збільшення активів склало 11,3 млн грош. од., а зобов'язання скоротилися на 40,0 млн грош. од. У результаті списання безнадійних боргів активи збільшилися на 1,36 млн грош. од. Складіть міжнародну інвестиційну позицію умовної країни за період і визначте чисту міжнародну інвестиційну позицію на кінець звітного періоду.

Задача 5

Є такі дані платіжного балансу умовної країни (млрд грош. од.):

- експорт товарів – 5 000,0;
- імпорт послуг – 300,0;
- чистих доходів з-за кордону – 58,3;
- чистих поточних трансфертів з-за кордону – 82,4;
- сальдо капітального рахунку – 8,2;
- прямих інвестицій – 15,8;
- імпорт товарів – 5 990,0;
- експорт послуг – 520,3;
- інших інвестицій – 402,1;
- резервних активів – 152,2;
- кредитів і позики МВФ – 83,7.

Визначити:

- 1) величину торгового балансу;
- 2) баланс товарів і послуг;
- 3) баланс поточних операцій;
- 4) баланс фінансового рахунку;
- 5) побудувати стандартне і аналітичне представлення платіжного балансу і визначити величину чистих помилок і пропусків.

Тема 3 Міжнародні валютні ринки і валютні операції

Основні поняття

Поняття валюта. Закон України «Про валютне регулювання та валютний контроль». Конвертованість: вільно конвертована валюта, частково конвертована валюта, замкнута валюта. Міжнародна торгова і резервна валюти. Клірингові валюти. Обмінний курс. Учасники валютного ринку. Функції валютного ринку. Валютні обмеження. Ринок з одним режимом. Ринок із подвійним режимом. Види валютних операцій; депозитні, конверсійні, арбітражні, спот, форвардні, ф'ючерсні, опції.

Питання:

1. Що розуміють під поняттям «валюта»?
2. Дайте визначення поняття «валютний курс»? Для чого обчислюють валютний курс?
3. Які фактори виплавають на валютний курс?
4. Як темп інфляції впливає на валютний курс?
5. До якої групи факторів (кон'юнктурних чи структурних) можна віднести макростатистичні дані? Опишіть механізм їхнього впливу.
6. Що відносять до структурних факторів?

7. Як, на вашу думку, зростання національного доходу впливає на валютний курс країни?
8. Які режими валютних курсів ви знаєте? Порівняйте їх.
9. Від чого може залежати режим валютного курсу?
10. Які загрози спричиняє хронічний профіцит / дефіцит платіжного балансу?
11. Які існують методи котирування валют? Як розрахувати крос-курси?
12. Назвіть основних учасників валютного ринку.
13. Які валютні операції ви знаєте? Для чого вони здійснюються?

Завдання для доповідей та презентацій

1. Валютний ринок України: стан та тенденції розвитку.
2. Повноваження державних органів у сфері валютного регулювання.
3. Ліцензування валютних операцій в Україні.
4. Історичний аспект розвитку валютного регулювання в Україні.
5. Правове регулювання пересилання іноземної валюти за межі митної території України.
6. Побудувати структурно-логічну схему структури процесу валютного регулювання в Україні.
7. Зробити вибірку визначення «валютний рахунок», «валютна політика» та «валютне регулювання» із різних літературних джерел і подати їх у вигляді таблиці (вказуючи джерела).

Завдання для самостійної роботи

Задача 1

У країні А 1 літр молока коштує 50 луїдорів, а в країні Б 150 песо. Визначте за паритетом купівельної спроможності валютний курс луїдорів?

Задача 2

У країні А 1 троїчка унція золота коштує 200 реалів, а в країні Б 500 лір. Визначте валютний курс ліри?

Задача 3

Розрахуйте крос-курси валют із прямим котируванням до долара США: німецької марки і швейцарського франка.

Задача 4

Компанія з Великобританії має дочірню фірму в США, вартість чистих активів якої склала на 1 січня 560 тис. дол. США. Курси валют при цьому склали на 1 січня 1 фунт стерлінгів (GBP) (1,75 дол. США), на 1 грудня того самого року – 1 фунт стерлінгів (1,83 дол. США). Визначити результат зміни валютного курсу для англійської компанії.

Задача 5

Ціна товару, вказана в контракті між американською та англійською фірмами, складає 300 тис. дол. Курс на дату підписання контракту відповідав рівню 1,580 8 USD за 1 GBP. Контракт містить умову, що припускає співвимірну зміну суми платежу за угодою в доларах у разі зміни курсу американського долара за фунт на момент здійснення платежу стосовно зафіксованого в контракті. Яким чином здійснюватися коригування ціни товару, якщо на момент платежу курс склав 1,531 6 USD за 1 GBP?

Задача 6

Італійська компанія постачає мармур у Швейцарію. Валюта ціни контракту – євро (EUR), оплата мармуру передбачається через 3 місяці після постачання. Вартість контракту складає 1,5 млн EUR. Курс на дату підписання контракту встановлений на рівні 1 EUR 1 (швейцарський франк (CHF)). Чи піддається швейцарський імпортер валютного ризику? Якими для нього будуть фінансові результати від цієї операції в таких випадках: якщо курс зміниться в бік посилення швейцарського франка (до 1,2 євро за швейцарський франк); якщо євро зміцніє до рівня 0,8 євро за швейцарський франк.

Задача 7

Проілюструйте механізм хеджування валютного ризику за допомогою форвардної угоди. Припустимо, що українська експортна фірма уклала контракт на поставку продукції в США загальною вартістю 1 млн дол. Валютний курс спот на момент укладення угоди становить 28,34 грн / 1 дол., а курс форвард на 6 міс. – 27,12 грн / 1 дол. Відповідно до умов контракту фірма-покупець зобов'язана здійснити платіж за поставлений товар у розмірі 1 млн дол. через 6 міс. після підписання угоди. Уявімо, що валютний курс спот через 6 міс. складе 27,03 грн / 1 дол.

Задача 8

Припустимо, що в якийсь момент курс євро проти американського долара (EUR / USD) дорівнює 1,250 5 / 1,250 9. Припустимо, що ви провели аналіз валютного ринку і вважаєте, що курс EUR / USD буде зростати (наприклад, як мінімум до 1,260 0). Максимальна сума, яку Ви готові втратити становить 150 дол USD. Припустимо, що ваш прогноз виявився правильним і курс EUR / USD досяг 1,259 9 / 1,260 3. Які Ваші дії і який їхній результат на ринку ФОРЕКС?

Задача 9

Валютному керівникові української фірми необхідно провести розрахунки за імпортовані товари в швейцарських франках через банк, тобто необхідно продати гривні і купити швейцарські франки та розплатитися ними за товар. Визначте котирування UAH / CHF, яке встановить банк.

Курс USD / CHF = 1,315 4-57.

Курс USD / UAH = 28,022 2-68.

Тема 4 Валютна політика і валютний контроль в Україні

Основні поняття

Валютна політика, суб'єкти та об'єкти валютної політики. Стратегічні цілі валютної політики. Тактичні цілі валютної політики. Завдання валютної

політики. Структурна (довгострокова) валютна політика. Поточна (оперативна) валютна політика. Державні органи регулювання валютної політики. Вибір пріоритетів Валютне регулювання. Цілі грошово-кредитної політики. Валютний паритет. Рестрикційна політика. Експансіоністська політика. Інструменти валютного регулювання. Валютні інтервенції. Валютний демпінг. Девальвація і ревальвація. Валютні обмеження. Девізна політика і використання офіційних золотовалютних резервів. Спеціальні засоби державного впливу на платіжний баланс.

Питання:

1. Розкрийте поняття «валютна політика».
2. Які цілі вирішуються завдяки проведенню валютної політики?
3. Які завдання відносять до тактичних цілей?
4. Які завдання відносять до стратегічних цілей валютної політики?
5. Які органи беруть участь у реалізації валютної політики країни?
6. Що є об'єктом валютної політики?
7. Що розуміють під валютним регулюванням?
8. Які інструменти валютного регулювання ви знаєте?
9. Які з них, на Ваш погляд, найбільш дієві? Чи залежить це від конкретної ситуації?
10. Коли проводяться валютні інтервенції?
11. Коли необхідно застосовувати валютний демпінг? Чи потрібно взагалі користуватися таким методом регулювання?
12. Які методи валютного регулювання відносять до традиційних?
13. Коли необхідно застосувати девальвацію, а коли ревальвацію національної валюти?
14. Які методи відносять до непрямих засобів регулювання?
15. Які закони регулюють валютну діяльність в Україні?
16. Що таке ВЕЗ або СЕЗ?

17. Розкрийте поняття «офшорна зона?» Яке значення, на ваш погляд, мають офшорні центри для національних економік?

Завдання для доповідей та презентацій

1. Сучасна валютна політика та особливості її реалізації в Україні.
2. Проблеми регулювання валютної сфери України та можливі шляхи покращення.
3. Еволюція валютної системи України.
4. Валютний паритет. Методи визначення паритету купівельної спроможності.
5. Роль НБУ в реалізації валютної політики України.
6. Трансфертне ціноутворення в Україні.
7. Негативні наслідки діяльності офшорних зон та шляхи їх подолання.
8. Спеціальні економічні зони та офшорні зони: спільне та різне.
9. Документообіг при здійсненні валютних операцій на вітчизняному валютному ринку.

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1

Подайте розгорнуту відповідь у чому різниця між офшорами, оншорами і мідшорами?

Задача 1

Українська компанія уклала угоду на поставку 300 т борошна німецькій фірмі по 720 євро за тону. Курс євро зріс з 16,1 до 17,05 грн. Визначте, чи буде таке зростання вигідним українській компанії, чи ні. Розрахуйте величину прибутку (збитку).

Задача 2

Американська корпорація «Джой фудс» постачає соєвий шпрот для виробництва кормів англійській компанії «Вайт кет». Вироблена продукція

англійської компанії реалізується на американському ринку. Сума невиконаних контрактів по експорту зі США у Великобританію становить 60 млн фунтів стерлінгів, а сума невиконаних контрактів по імпорту з Великобританії – 50 млн фунтів стерлінгів. З 1 березня поточного року курс фунта стерлінгів офіційно знизився з 2,8 до 2,4 долара США за фунт стерлінгів.

Визначте:

- а) розмір девальвації фунтів стерлінгів;
- б) розмір вимушеної ревальвації долара США;
- в) суму збитків американських експортерів;
- г) суму додаткових прибутків американських імпортерів.

Зробіть висновки.

Задача 3

На 01.01.2015 Національним банком України було встановлено офіційний валютний курс $USD / UAH = 23,990 \text{ 0}$. Протягом поточного року фахівцями Департаменту валютного регулювання запланована девальвація гривні щодо долара США в розмірі 18 %. Визначте: офіційний валютний курс USD / UAH на 01.01.2016. На скільки відсотків зміниться валютний курс?

Задача 4

Обмінний пункт філії Банку встановив такі поточні значення купівлі-продажу готівкової валюти: $USD / UAH = 24,255 \text{ 0} - 24,325 \text{ 0}$; $EUR / UAH = 26,260 \text{ 0} - 26,335 \text{ 0}$. Фізична особа має 1 000 доларів США і бажає перевести цю суму в євро.

Визначте: валютний курс, за яким відбудеться конверсія. Яку суму євро отримає ця фізична особа?

Задача 5

На 01.01.2014 офіційний валютний курс $USD / RUR = 25,65$. На 2015 рік для обох країн було заплановано такі зміни основних макроекономічних показників:

для США: зростання ВВП – 2,5 %, рівень інфляції – 3 % річних; для Росії: зростання ВВП – 2 %, рівень інфляції – 15 % річних.

Згідно з теорією паритету купівельної спроможності (PPP) визначити прогнозований валютний курс RUR / USD на 01.01.2015.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2 СПОСОБИ ПЛАТЕЖІВ І ФОРМИ МІЖНАРОДНИХ РОЗРАХУНКІВ

Тема 5 Основи організації міжнародних валютних і розрахункових операцій

Основні поняття

Міжнародні розрахунки. Суб'єкти міжнародних розрахунків. Основні об'єкти системи міжнародних розрахунків. Фінансовий інструмент. Особливості міжнародних розрахунків. Валютний рахунок. Порядок відкриття валютного рахунку. Поточний рахунок. Вкладний (депозитний) рахунок. Види міжнародних розрахунків. Інструменти міжнародних розрахунків. Основні принципи здійснення міжбанківських розрахунків. Кореспондентські відносини. Система СВІФТ.

Питання:

1. Що входить до сфери міжнародних розрахунків?
2. Хто є суб'єктом міжнародних розрахунків?
3. Що відноситься до основних об'єктів системи міжнародних розрахунків?
4. Які форми міжнародних розрахунків ви знаєте?
5. Що відносять до інструментів міжнародних розрахунків?
6. У чому полягають особливості відкриття та ведення валютних рахунків юридичних осіб?

7. У чому полягають особливості відкриття та ведення валютних рахунків фізичних осіб?

8. Що розуміють під кореспондентськими відносинами між комерційними банками?

9. Охарактеризуйте суть та типи кореспондентських відносин.

10. У чому полягають особливості відкриття та ведення кореспондентських рахунків між банками?

11. Особливості електронної мережі міжбанківських розрахунків SWIFT.

Завдання для доповідей та презентацій

1. Порядок відкриття валютних рахунків за кордоном.

2. Валютний контроль у сфері ЗЕД.

3. Особливості діяльності сучасних банків України на валютному ринку.

4. Ризики здійснення міжнародних розрахунків.

5. Роль двосторонніх угод у розвитку міжнародних валютних відносин.

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1

Дайте відповідь чи є вираз *вірним* або *ні*:

1. Усі банки, зайняті обслуговуванням міжнародних розрахунків у всіх країнах, пов'язані між собою кореспондентськими відносинами в єдину всесвітню мережу.

2. Усі міжнародні платежі відбуваються тільки з використанням кореспондентських відносин між комерційними банками.

3. Рахунок одного банку-кореспондента по-іншому називається кореспондентським рахунком.

4. Система СВІФТ характеризується високим ступенем конфіденційності і надійності.

5. Міжнародні розрахунки – це регулювання платежів за грошовими вимогами і зобов'язаннями, які виникають у зв'язку з економічними, політичними і культурними відносинами між господарюючими суб'єктами та громадянами різних країн.

6. Провідну роль в міжнародних розрахунках відіграють невеликі комерційні банки.

Завдання 2

Банк-нерезидент Китаю звернувся з проханням в уповноважений банк України відкрити кореспондентський рахунок у гривнях.

Необхідно визначити:

1) перелік документів, необхідних для відкриття кореспондентського рахунку банку-кореспонденту;

2) чи мають право філії уповноважених банків України відкривати кореспондентські рахунки в гривні банкам-нерезидентам;

3) чи має право банк-нерезидент за рахунок коштів його клієнтів на кореспондентському рахунку цього банку в гривні (в уповноваженому банку України) купити на міжбанківському валютному ринку України іноземну валюту. Якщо так, то на підставі яких документів;

4) як зміниться перелік документів, що подаються для відкриття кореспондентського рахунку, якщо з проханням звернеться банк-резидент Німеччини.

Завдання 3

До акціонерного товариства АЛЬФА БАНК України звернулося ТОВ «Sistem-medical» з проханням відкрити поточний валютний рахунок у доларах США.

Необхідно:

1) скласти перелік необхідних документів для відкриття поточного валютного рахунку в доларах США;

2) відповіді на такі запитання:

- чи існують обмеження відповідно до законодавства України щодо кількості рахунків, відкритих для юридичних осіб в іноземній валюті;
- чи мають право банки вести номерні (анонімні) рахунки; у яких випадках відповідно до законодавства України банк змінює рахунки клієнтів;
- чи формуються у даному випадку нові справи з юридичного оформлення рахунків.

Завдання 4

Використовуючи відповіді нормативно-правові акти НБУ, подайте ґрунтовну відповідь на такі питання:

1) у яких випадках банк, відповідно до законодавства зобов'язаний ідентифікувати клієнтів з метою запобігання використанню банківської системи для легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом?

2) хто приймає рішення про необхідність надання уповноваженому органу інформації щодо фінансових операцій? Протягом якого періоду вони підлягають внутрішньому фінансовому моніторингу?

Тема 6 Умови здійснення розрахунків по міжнародних торгівельних операціях

Основні поняття

Типова структура зовнішньоекономічного контракту. Валютно-фінансові і платіжні умови зовнішньоекономічних угод. Валюта ціни, валюта платежу. Базові умови поставки Інкотермс. Обов'язки покупця та продавця за різних умов поставки. Види документів, які використовують при міжнародних постачаннях: комерційні, транспортні, страхові, офіційні, фінансові. Класифікація ризиків, що виникають у процесі міжнародного товарообміну: ризик країни, банківський,

валютний, ризик контрагента. Ризики ділових партнерів у зовнішній торгівлі. Можливі шляхи запобігання ризикам.

Питання:

1. Які види контрактів застосуються в зовнішньоекономічній діяльності?
2. У чому полягає суть типового контракту та які складові частини він містить?
3. На які види ризиків зовнішньоекономічної діяльності може наражатися господарюючий суб'єкт при ЗЕД?
4. Охарактеризуйте відмінності Інкотермс – 2000 та Інкотермс – 2010. Чи покращать вони, на вашу думку, міжнародні розрахунки?
5. Яким чином розподіляються зобов'язання між продавцем та покупцем в умовах Інкотермс – 2010?
6. З якої метою використовуються захисні застереження в міжнародних контрактах?
7. Які види документів використовуються при міжнародних поставках?
8. Укажіть основні особливості та базові умови поставки Інкотермс – 2010.
9. Назвіть приклади впливу зовнішньоекономічних ризиків на діяльність продавця та покупця при ЗЕД.
10. Охарактеризуйте суб'єкти та методи мінімізації ризиків при ЗЕД.

Завдання для доповідей та презентацій

1. Ризики в зовнішньоекономічній діяльності та їх урахування в міжнародних розрахунках.
2. Тенденції розвитку ЗЕД в Україні.
3. Права та обов'язки сторін ЗЕД-контракту.

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1

Підприємство придбало обладнання на умовах FOB за ціною 10 000 дол. Курс валюти (Кв) – 28,23 грн за дол. Визначте: покупну вартість обладнання для імпортера і витрати експортера за умовами: витрати сторін на умовах FOB, FAS, CFR, CIF, DDP, DAF.

Завдання 2

Відповідно до договору купівлі-продажу, укладеною на умовах CIF між українською організацією і турецькою фірмою, українська організація зобов'язується поставити партію ягід, а турецька фірма – оплатити товар. Під час перевезення судно, на якому перебував товар, потрапило в шторм, унаслідок чого, товар був знищений (судно затонуло через зношеність). Турецька фірма відмовилася оплатити товар. Українська організація звернулася до суду.

Яким буде рішення суду? Чи зміниться рішення, якщо базовими умовами поставки є CFR, FOB, DAP, EXW?

Тема 7 Документарні форми міжнародних розрахунків: акредитив

Основні поняття

Суть і особливості міжнародного акредитиву. Види акредитивів. Сторони – учасники документарного акредитиву. Процедура здійснення акредитивної операції. Зміна умов, анулювання і закриття акредитивів. Особливості використання акредитивів у зовнішньоторговельних операціях підприємств України. Проблеми, переваги та недоліки акредитивної форми розрахунків.

Питання:

1. Поясніть суть акредитиву та перелічіть його види.
2. Яким є порядок оформлення документарного акредитиву та документів, що його супроводжують?
3. У чому полягають особливості акредитивної форми розрахунку?
4. Що таке авізування?
5. Хто є авізуючим банком / банком бенефіціара?
6. Хто є виконавчим банком?
7. Що таке підтвердження? У яких випадках необхідне або використовується підтвердження?
8. Яким повинен бути перелік документів проти, яких буде розкрито акредитив?
9. До якого банку потрібно подавати документи за акредитивом?
10. Чи необхідно здійснювати попередню перевірку контракту в частині використання документарних продуктів?

Завдання для доповідей та презентацій

1. Міжнародно-правове регулювання розрахунків по акредитиву.
2. Практика застосування акредитиву як форми розрахунку при виконанні контрактів ЗЕД в Україні.

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1

При здійсненні операції ЗЕД експортером та імпортером формою розрахунку було обрано відкличний акредитив. Через скорочення терміну поставок товарів морем на три доби товари були доставлені на склад 20.05.2011, а не 23.05.2011, як було обумовлено в договорі. Після поставки товару, згідно з умовами акредитива, транспортна компанія надала відповідні документи банку, уповноваженому здійснювати платіж. Згідно з умовами акредитива,

уповноважений банк у день надання відповідних документів (20.05.2011) здійснив платіж у розмірі 30 % від вартості угоди. 23.105.2011. банк-емітент прийняв рішення про відкликання акредитиву, але уповноважений банк відмовився повернути всю суму, оскільки 30 % вартості товару вже сплачено.

Поясніть, якими документами регулюється порядок вирішення відповідної ситуації між банком-емітентом та уповноваженим банком.

Завдання 2

До авізуючого банку надійшла інструкція від банку-кореспондента щодо відкриття акредитиву на користь експортера, але поштові адреси контрагентів зовнішньоекономічної угоди були вказані із значними неточностями.

Проаналізуйте дії авізуючого банку в такій ситуації відповідно до статей «Уніфікованих правил та звичаїв для документарних акредитивів».

Завдання 3

Експортер виконав термінове прохання імпортера щодо відправки товарів літаком, а не пароплавом, як це передбачалося умовами акредитиву. Згодом він звернувся зі скаргою, що документи, надані ним для оплати акредитиву, не були прийняті банком, оскільки замість коносаменту було надано авіатранспортну накладну.

Проаналізуйте цю ситуацію, обґрунтуйте доцільність та справедливність поданої скарги, визначте можливі шляхи вирішення такої ситуації для експортера.

Завдання 4

Дайте відповідь чи є вираз *вірним* або *ні*:

1. Витрати по відкриттю документарного акредитива зазвичай несе експортер.

2. У разі непідтвердження безвідкличного акредитиву за виконання платіжних зобов'язань відповідає лише банк покупця товару.

3. Відкличний акредитив не вигідний для продавця, оскільки не забезпечує йому необхідних гарантій на відміну від безвідкличного акредитиву, який не може бути анульований достроково без узгодження з продавцем товару.

4. Револьверний акредитив доцільно відкривати, наприклад, в тому випадку, коли продавець не виробляє сам всі деталі, які він продає, а закуповує їх у субпостачальників.

5. Трансферабельний акредитив, наприклад, доцільно відкривати при оплаті серії поставок товарів, так як він звільняє покупця від необхідності мати окремі акредитиви на кожну поставку.

6. Відкличний акредитив може бути змінений в будь-який час або відкликаний за вказівкою клієнта, що дав доручення на його відкриття, без обов'язкового повідомлення бенефіціара.

7. Безвідкличний акредитив не може бути анульований і відкликаний ні імпортером, ні банком, який відкрив акредитив, до закінчення його терміну.

8. Трансферабельний (перекладний) акредитив надає право бенефіціару давати вказівки банку передати акредитив повністю або частково одному або кільком третім особам (один раз).

9. Револьверний, тобто поновлюваний акредитив, використовується при регулярному продажу стандартної партії товару (наприклад, при тривалих поставках сировини); при цьому відбувається регулярне поповнення акредитива до встановленої суми в міру його використання.

10. Акредитив широко застосовується при розрахунках між українськими експортерами та імпортерами та їх зарубіжних партнерах.

Тема 8 Документарні форми міжнародних розрахунків: інкасо

Основні поняття

Суть і особливості розрахунків з інкасо. Види інкасо. Сторони – учасники документарного інкасо. Процедура здійснення розрахункової операції інкасо.

Зміна умов, анулювання і закриття інкасо. Особливості використання інкасо у зовнішньоторговельних операціях підприємств України. Проблеми, переваги та недоліки інкасо, як форми розрахунків.

Питання:

1. Поясніть суть інкасо та перелічіть його види.
2. Який порядок оформлення інкасо та документів, що його супроводжують?
3. Хто є учасниками проведення розрахунків з інкасо?
4. У чому полягають особливості форми розрахунку з інкасо?
5. В чому полягає відмінність розрахунків з інкасо та акредитиву?
6. Що означає форма інкасо: «*документи проти платежу*»?
7. Що означає форма інкасо: «*документи проти акцепту*»?
8. Поясніть, чим відрізняється *чисте* інкасо від *документарного*?
9. У чому полягають переваги та недоліки імпортера та експортера при розрахунках з інкасо?
10. У чому суть та особливості використання Уніфікованих правил для інкасо та акредитивів?

Завдання для доповідей та презентацій

1. Міжнародно-правове регулювання розрахунків з інкасо.
2. Практика застосування інкасо при виконанні контрактів ЗЕД в Україні.

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1

Український банк отримав від банку США документарне інкасо на 200 тис. доларів США. Переказний вексель, передбачений умовами інкасо виставлений до оплати через 70 днів після пред'явлення на компанію «Фаворит»,

що є клієнтом українського банку. Додатковими вимогами в інкасовому дорученні є такі:

1. Відповідність Уніфікованим правилам по інкасо (публікація 522).
2. Документи передаються проти акцепту.
3. В разі несплати, повинне бути здійснено опротестування.

До яких обов'язків контрагентів призводить відповідність розрахунку Уніфікованим правилам по інкасо? Як потрібно діяти, якщо переказний вексель компанія «Фаворит» акцептувала та відмовляється оплачувати при настанні терміну через невідповідність товарів стандартам. Компанія згідна оплатити лише половину суми контракту.

Завдання 2

Дайте відповідь чи є вираз *вірним* або *ні*:

1. В основі інкасової форми розрахунків лежить домовленість експортера зі своїм банком, що передбачає його зобов'язання передати товаророзпорядчу документацію імпортеру тільки за умови виплати останнім вартості відвантаженого товару.

2. Плюсом інкасо є те, що до моменту отримання документів банком імпортера покупець не може бути неплатоспроможним, і експортеру не доведеться продавати товар іншому покупцеві, що пов'язано було б з додатковими витратами.

3. Мінусом інкасо є те, що розрахунки не дають експортеру гарантію в тому, що товар не перейде в розпорядження покупця до тих пір, поки їм не буде здійснений платіж.

4. Банки, які беруть участь в розрахунках по інкасо, виступають посередниками і не несуть ніякої відповідальності за несплату або втрату документів.

5. Інкасова форма розрахунків гарантує продавцеві, що покупець отримає товар тільки після його оплати або акцепту тратти.

6. При інкасо між відвантаженням товару, його доставкою, передачею документів і оплатою ніколи не виникають затримки в часі, які могли б ускладнити операції.

7. Якщо при інкасовій формі оплати доставка товару набагато випереджає надходження документів, то до оплати товару можливий простій транспорту, що викликає додаткові витрати.

8. При оплаті в формі інкасо експортер через затримку в часі може піддаватися валютному ризику при зміні кон'юнктури ринку або постраждати від втрати партнером платоспроможності.

9. Витрати по відкриттю документарного акредитива зазвичай несе експортер.

10. Інкасо – форма розрахунків, більш вигідна для продавця (експортера) товарів і послуг;

Тема 9 Недокументарні форми міжнародних розрахунків

Основні поняття

Банківський переказ. Розрахунки в формі авансу. Розрахунки по відкритому рахунку. Розрахунки чеками. Вексельні платежі. Міжнародні розрахунки чеками. Платіжні системи та платіжні картки. Валютний кліринг. Форми валютного клірингу.

Питання:

1. Розкрийте суть банківського переказу.
2. Опишіть схему розрахунку за допомогою банківського переказу.
3. Які недоліки та переваги банківського переказу як засобу платежу можна виокремити?
4. Коли використовується аванс як засіб платежу при ЗЕД?

5. У чому полягають особливості торгівлі за відкритим рахунком?
6. Коли доцільно використовувати відкритий рахунок як форму платежу за контрактом ЗЕД?
7. Яка форма розрахунків найпопулярніша в Україні? Обґрунтуйте відповідь.
8. У чому полягають особливості розрахунків векселем та чекам?
9. Поясніть суть векселя та перелічіть його види.
10. Розкрийте механізм оформлення і розрахунку чеками.
11. Що таке «валютний кліринг»?
12. Завдання і механізм проведення валютного клірингу.

Завдання для доповідей та презентацій

1. Переваги і недоліки вексельних розрахунків.
2. Розвиток внутрішньодержавних банківських та небанківських платіжних систем в Україні.
3. Обслуговування банками фізичних осіб щодо переказу коштів за кордон.
4. Напрями вдосконалення використання в міжнародних розрахунках недокументарних форм розрахунків.

Завдання для самостійної роботи

Задача 1

Банк врахував вексель на суму 3 000 тис. дол. за 70 днів до строку оплати. Проста облікова ставка – 12 %. Кількість днів у році – 360. Визначте дисконт і вартість векселя при обліку, врахувавши темп місячної інфляції, що становить 7 %.

Задача 2

Банк має таку інформацію: сума переказного векселя – 700 тис. дол.; строк погашення векселя – 10,11; дата обліку векселя в банку – 29,09; облікова ставка – 7 %. Визначте суму дисконту та за якою ціною буде врахований вексель.

Завдання 3

До банку 10 квітня надійшли реєстри чеків від польської фірми на загальну суму 100 тис. дол. Банк, виявив такі неточності:

- у чеку 1 виправлено суму з 20 тис. дол. на 25 тис. дол.;
- у чеку 2 на 10 тис. дол. нечітко зазначені реквізити чекодавця;
- чек 3 виписаний на 15 тис. дол., а фактично відвантажено продукції на 12 тис. дол., 4 тис. дол. виплачено чекодавцеві готівкою;
- чек 4 на 8 тис. дол. був виписаний чекодавцем 25 лютого;
- чек 5 на 2 тис. дол. містить факсиміле чекодавця;
- чек 6 на 20 тис. дол. при залишку покриття на 10 тис. дол., датою виписки зазначалось 11 квітня.

Якими будуть дії банку щодо отриманих чеків та на яку загальну суму будуть оплачені банком реєстри чеків?

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3 ВАЛЮТНО-ФІНАНСОВІ ОПЕРАЦІЇ НА СВІТОВОМУ ВАЛЮТНОМУ РИНКУ

Тема 10 Міжнародний кредит

Основні поняття

Міжнародний кредит. Джерела міжнародного кредиту. Принципи міжнародного кредиту. Функції міжнародного кредиту. Роль міжнародного кредиту. Форми та види міжнародного кредиту. Валюта кредиту. Валюта

платежу. Вартість кредиту. Факторинг. Форфейтинг. Овардредф. Регулювання міжнародного кредитування.

Питання:

1. Перелічіть функції і принципи міжнародного кредитування.
2. За якими критеріями можна класифікувати форми міжнародного кредиту?
3. Що таке вартість кредиту?
4. Назвіть чинники, які на вашу думку, визначають розмір відсоткової ставки за міжнародним кредитом.
5. У чому полягає суть валютно-фінансових і платіжних умов міжнародного кредиту?
6. Чим зумовлена необхідність кредитування імпортерів?
7. Чим зумовлена необхідність кредитування експортерів?
8. Які виокремлюють види кредитів, як різновидів розрахунків?
9. Охарактеризуйте суть нетрадиційних способів банківського та позабанківського фінансувань.
10. Охарактеризуйте схему розрахунків за факторингом?
11. Поясніть схему розрахунків за форфейтингом?
12. Що відрізняє овердрафт від звичайного кредиту?
13. Чим відрізняється лізинг від аренди?
14. Як держава може втручатися в міжнародні кредитні відносини?
15. Для чого створюються спеціалізовані експортно-імпортні банки?

Завдання для доповідей та презентацій

1. Міжнародне кредитування України.
2. Аналіз міжнародного кредитного рейтингу України.
3. Ризики та загрози міжнародного кредитування.

4. Роль міжнародного кредиту та діяльність міжнародних організацій в Україні.

5. Статистичний огляд країн-кредиторів та країн-позичальників на міжнародному фінансовому ринку: причини, наслідки, перспективи.

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1

Чи є вираз вірним або ні:

1. Міжнародний кредит бере участь у кругообігу капіталу на всіх його стадіях: при перетворенні грошового капіталу на виробничий шляхом придбання імпортного обладнання, сировини, палива; в процесі виробництва у формі кредитування під незавершене виробництво; при реалізації товарів на світових ринках.

2. Кредитна блокада – це встановлення гірших умов отримання, використання або погашення міжнародного кредиту для певних позичальників у порівнянні з іншими з метою надання на них економічного і політичного тиску на них.

3. Кредитна дискримінація означає відмову надавати кредити тій чи іншій країні, частіше проводиться неофіційно у вигляді відмови надати кредит за різними мотивами.

4. Комерційні кредити безпосередньо не пов'язані із зовнішньою торгівлею і послугами.

5. Фінансові кредити, крім зовнішньої торгівлі, використовуються для будь-яких інших цілей, включаючи прямі капіталовкладення, будівництво інвестиційних об'єктів, придбання цінних паперів, погашення зовнішньої заборгованості, валютну інтервенцію.

6. Міжнародні кредити можуть надаватися у валюті країни-боржника або країни-кредитора, у валюті третьої країни, а також у міжнародній розрахунковій валютній одиниці, що базується на валютному кошику.

7. Короткостроковий кредит зазвичай призначається для інвестицій в основні засоби виробництва, великомасштабні проєкти, науково-дослідні роботи.

8. Спільне фінансування надає головні вигоди позичальнику, відкриваючи йому доступ до пільгових кредитів, при цьому певні вигоди отримують кредитори, оскільки таке кредитування надає додаткову гарантію своєчасного погашення позики боржником.

9. Довгостроковий міжнародний кредит зазвичай забезпечує оборотним капіталом підприємців і використовується в зовнішній торгівлі, у міжнародному платіжному обороті, обслуговуючи неторгові, страхові та спекулятивні угоди.

10. Забезпеченням кредиту звичайно служать товари, товаророзпорядчі та інші комерційні документи, цінні папери, векселі, нерухомість і цінності.

Задача 1

Ставка за кредит – 10 % річних. Середній термін оборотності ресурсів у розрахунках з покупцем становить 20 днів. Визначте плату за факторинг.

Задача 2

Експортер пропонує імпортеру придбати товар на суму 500 тис. дол. Умовами контракту визначено, що аванс від суми контракту повинен становити 15 %. Інша частина коштів виплачуватиметься рівними частинами протягом 3 років на 15 % річних у кінці кожного року. Такий товар імпортер може придбати в іншій фірмі, що пропонує виплатити авансовий внесок в сумі 25 % від суми контракту. Іншу частину потрібно виплатити в кінці року, проте під 10 % річних. Який із варіантів вигідніший для імпортера? Відповідь обґрунтуйте.

Задача 3

Англійська компанія «Холідей», яка випускає кондитерські вироби, хоче придбати в американської фірми «Резолт» 25 т полуничного джему. Сторони готують договір про поставку товару з 01.01.2016. на суму 1 млн дол. США із розстрочкою оплати один рік за умови щоквартального погашення боргу і нарахованих відсотків (ставка відсотків за фірмовий кредит – 5,4 % річних).

1. Обчисліть нарахування і погашення відсотків за фірмовий кредит з використанням прогресивного, регресивного та змішаного (пропорційного) способів нарахування відсотків.

2. Складіть графіки погашення кредиту та нарахованих відсотків за всіма способами.

3. Порівняйте результати і надайте обґрунтовані рекомендації щодо умов контракту.

Вихідні дані та розрахунки графіка погашення кредиту потрібно подати у вигляді таблиці, макет якої виглядає так:

Номер траншу	Дата платежу	Сума основного боргу, до сплати	Сума нарахованих відсотків, що необхідно сплатити	Разом підлягає сплаті
Прогресивний спосіб				
Регресивний спосіб				
Пропорційний (змішаний) спосіб				

Задача 4

Форфейтор купив у клієнта партію з восьми векселів, кожен з яких має номінал 80 млн грн. Платіж за векселями проводиться через кожні 30 днів. При

цьому форфейтор надає клієнту три пільгові дні для розрахунку. Облікова ставка за векселем – 10 % річних. Визначте величину дисконту і суму платежу форфейтора клієнту за придбані у нього векселя, застосувавши різні методи.

Задача 5

Кредит у розмірі 15 млн доларів надано в 2020 році. Умови позики наступні: термін використання – 4 роки, пільговий період – 0,5 року, термін погашення – 6 років; погашення кредиту здійснюється рівними частинами щомісяця протягом терміну погашення. Розрахуйте повний і середній термін кредиту, а також простий і зважений елемент субсидії, якщо ринкова відсоткова ставка по кредиту становить 14,5 %.

Тема 11 Банківські гарантії як інструмент забезпечення фінансових зобов'язань у міжнародних розрахунках

Основні поняття

Поняття банківської гарантії, її функції. Учасники банківської гарантії. Механізм надання банківської гарантії. Види та форми банківської гарантії. Тендерна гарантія. Поручительство. Відмінності гарантії від поруки. Порядок оформлення та видачі банківських гарантій. Переваги та недоліки використання банківських гарантій.

Питання:

1. В чому суть банківської гарантії та контргарантії? Назвіть випадки їх використання за угодами між покупцями і продавцями.
2. За якими критеріях здійснюється класифікація банківських гарантій?
3. На яких умовах може бути надана банківська гарантія?
4. Які умови банківської гарантії рекомендується обговорити при укладенні міжнародного контракту?

5. Яка процедура внесення змін в умови гарантії? В яких випадках доцільно змінювати умови та в яких випадках припиняється дія банківської гарантії?

6. Порівняйте поручительства та банківські гарантії. В чому їх основні відмінності?

7. Яких учасників гарантійних операцій Ви можете назвати та охарактеризуйте взаємовідносини між ними.

8. Охарактеризуйте механізм роботи банків з гарантіями.

9. Вкажіть випадки використання гарантії виконання зобов'язань.

10. В чому переваги та недоліки використання банківських гарантій для експортерів та імпортерів?

Завдання для самостійної роботи:

Завдання 1

Використовуючи конкретний зовнішньоекономічний контракт, запропонуйте необхідні види гарантії, складіть схему їх комплексного використання.

Задача 1

Компанія уклала експортну угоду з швейцарською фірмою на постачання своєї продукції на умовах документарного інкасо. Платоспроможність та кредитна історія даної фірми невідомі.

Визначте, які види гарантій доцільно використати в такому випадку та дії банку при наданні гарантій такого типу.

Задача 2

У березні 2008 р. підприємство «Вінчестер» подало пропозиції на тендер щодо придбання та монтаж технічного обладнання. Через 6 місяців було підписано зовнішньоторговельний контракт із компанією «Альтер», відповідно до якого, через місяць після підписання контракту мав бути оплачений аванс у розмірі 100 % суми контракту. Поставки передбачаються трьома партіями: у

лютому 2009 р., у серпні 2009 р., у лютому 2010 р. Закінчення монтажу заплановане на серпень 2010 р. і остаточне прийняття встановленого обладнання – у лютому 2011 р. Контракт потребує виставлення таких гарантій (у відсотках від суми контракту):

- гарантія пропозиції – 2 %;
- авансова гарантія – 4 %;
- гарантія виконання – 10 %, коли контракт стає чинним, знижується до 5 % після попереднього прийняття;
- гарантія утримання – 3 %.

Визначте, в яких випадках, доцільно застосовувати той чи інший вид гарантії. Розрахуйте, на які суми будуть видані визначені Вами гарантії.

Тема 12 Світові фінансові ринки

Основні поняття

Фінансовий ринок. Кредитний ринок. Валютний ринок. Ринок цінних паперів. Грошовий ринок. Ринок капіталів. Фінансові ринки. Фондовий ринок. Первинний і вторинний фондові ринки. Позабіржовий ринок. Міжнародний ринок позикових капіталів. Ринок євровалют, євроринки. Особливості світового фінансового ринку. Історія становлення євроринку. Ринки євродепозитів, єврокредитів і єврооблігацій. Поняття «євровалюта». Фактори розвитку ринку євровалют. Специфічні характеристики євроринку. Учасники євроринку. Інструменти євроринку. Особливості ринку єврооблігацій. Види єврооблігацій. Ринок єврокредитів. Види та особливості ринку єврокредитів.

Питання:

1. Охарактеризуйте еволюцію фінансових ринків. Чим спричинена поява нових методів фінансування?

2. Охарактеризуйте етапи становлення євроринку.
3. У чому виявляються специфічні риси євроринку?
4. Охарактеризуйте ринок єврооблігацій. Відсоткові ставки, котирування, організація випуску єврооблігацій.
5. Назвіть причини розвитку ринку єврооблігацій.
6. Назвіть основні етапи здійснення емісії єврооблігацій.
7. Чому існує велика кількість видів єврооблігацій. Перелічіть їх визначне відмінності між ними.
8. Назвіть і проаналізуйте відмінності між ринком єврокредитів і єврооблігацій.
9. Визначте відмінності між єврокредитами і єврооблігаціями.
10. Які цінні папери належать до короткострокових цінних євро паперів?

Завдання для доповідей та презентацій

1. Світовий фінансовий ринок, його структура та тенденції розвитку.
2. Україна в процесах міжнародного руху капіталу.
3. Ринок іноземних облігацій та єврооблігацій: стан та особливості функціонування.
4. Світова валютна система в контексті трансформації глобальної фінансової архітектури.

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1

Визначення аналогії між міжнародними ринками капіталів і міжнародними товарними ринками. Вносить такі економічні категорії: «попит», «пропозиція», «еластичність попиту», ціна, (ставка) відсотка / прибутковість активу.

Завдання 2

1. Євроринки (валют і капіталів) – специфічне утворення, що виникли в кінці ... років ХХ століття.
2. Домінуючою єрвоалютою є
3. Основну частину єврокредитів надають міжнародні консорціуми (синдикати) банків, у яких беруть участь від ... до ... кредитних інститутів різних країн.
4. Банк-менеджер зобов'язується надати ... єврокредиту, а інші учасники – не менше ... доларів.
5. У промислово розвинених країнах середній термін погашення єврокомерційних паперів у 1,5–2 рази ..., ніж термін внутрішніх комерційних паперів. Він охоплює від ... до ... днів.
6. Єврооблігації (євробонди) зазвичай випускаються на термін від ... до ... років.
7. У 80-х рр. з'явилися єврооблігації, випущені на ... і ... років.
8. Євроринок має відносно самостійну і гнучку систему відсоткових ставок, що дозволяє пропонувати клієнтам більш ... відсотки по депозитах і ... по кредитах порівняно з порядком кредитування та залучення коштів на національних ринках капіталів.
9. Що нижчий рейтинг емітенту, то ... відсоткова ставка і прибутковість по єврооблігації.
10. Величина комісійних за організацію, управлінням і розміщенням євробумаг залежить від ... емітенту і коливається від 0,2 до 2,5 % від вартості розміщених цінних паперів.

Завдання 3

Чи є вираз вірним або ні:

1. Назва першого банку «Eurobank» стала основою для найменування нового ринку – його стали називати євродоларові.

2. Євровалютний ринок складається з банків, які беруть депозити і надають кредити в іноземних валютах.

3. Домінуюча євровалюта – євро.

4. Якщо власник доларового депозиту переводить його з американського банку в іноземний, то утворюється євродолар.

5. Операції на євrorинку можуть здійснювати учасники, які не є резидентами за законодавством країни, де здійснена операція.

6. Залучені на євrorинку позики переважно використовуються для кредитування міжнародної торгівлі.

7. Пропозиція на ринку євровалют формується шляхом прямого підсумовування пропозиції валют, що вийшли за межі національних грошових ринків, без попереднього накопичення на ринку однієї країни.

8. Термін єврокредитів за твердою ставкою зазвичай не перевищує пів року.

9. Євроноти є короткостроковими вексями, деномінованими в іноземній валюті та емітованими корпораціями й урядами.

10. Відсоткові ставки за євронотами не змінюються кожного разу, коли вони ролл-ОВІР (тобто здійснюється емісія їхнього чергового траншу).

11. Долар, записаний у пасив банку як зобов'язання у французькому або британському банку, є євродоларом.

12. Не існує різниці між ставками на однаковий термін на відповідних національних ринках і євrorинках.

13. Переваги євrorинку капіталів порівняно з національними ринками становлять можливість мобілізації та вторинного обігу великих сум.

14. Основними позичальниками за єврооблігаціями є уряди, міжнародні організації, ТНК, місцеві органи влади, державні установи.

15. Основними джерелами євродоларів є іноземні держави або громадяни, які бажають зберігати долари поза межами США; міжнародні корпорації і європейські банки, що мають запаси готівки, які перевищують поточні потреби; резерви країн з позитивним зовнішньоторговельним балансом.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ ЗНАНЬ

1. За формою міжнародних фінансових ресурсів валютно-фінансові потоки поділяються:

- а) на потоки розрахунків за товари та потоки розрахунків за послуги;
- б) потоки офіційних та приватних золотовалютних резервів;
- в) спекулятивні та балансуючі потоки;
- г) потоки валютного ринку та міжнародного ринку капіталів.

2. Критерієм класифікації валютно-фінансових потоків на потоки резервних активів та потоки розрахунків є:

- а) вид економічної діяльності;
- б) форма фінансових ресурсів;
- в) тип економічної взаємодії;
- г) ознака часу.

3. Міжнародні валютно-фінансові та кредитні відносини – це:

а) інтернаціоналізація системи суспільно-економічних та грошових відносин із приводу акумулювання, розподілу та перерозподілу фінансових ресурсів і міжнародних фінансових потоків;

б) системне утворення, яке є наслідком розвитку міжнародних господарських відносин, міжнародного поділу праці, міжнародної кооперації виробництва, розширення інтеграційних процесів у всіх сферах суспільного виробництва на мікро-, мезо-, і мега рівнях;

в) сукупність суспільно-економічних відносин, які виникають у процесі взаємного обміну результатами діяльності національних господарств;

г) сукупність відносин у сфері грошей і кредиту, які опосередковують рух товарів, капіталів і послуг між країнами, регіонами, фірмами, банками, установами, фізичними особами.

4. Суб'єктами міжнародних валютно-фінансових та кредитних відносин, які отримують доступ до міжнародних фінансових ресурсів залежно від їх участі в міжнародній економіці, є:

- а) банки;
- б) фізичні особи;
- в) транснаціональні компанії;
- г) міжнародні організації.

5. До фінансових центрів, що сформувалися на основі руху міжнародних капіталів належать:

- а) Гонконг, Люксембург;
- б) Нью-Йорк, Лондон;
- в) Люксембург, Цюрих;
- г) Цюрих, Франкфурт-на-Майні.

6. Органічною частиною системи грошових відносин окремих держав є:

- а) національна валютна система;
- б) світова валютна система;
- в) міжнародна валютна система;
- г) регіональна валютна система.

7. Елементами міжнародної валютної системи не є:

- а) уніфікація форм міжнародних розрахунків та правил використання;
- б) регламентація міжнародних розрахунків;
- в) режим взаємної конвертованості валют;
- г) міжнародні платіжні засоби (долар, SDR, євро).

8. Заборона приватної купівлі-продажу золота була важливою нормою такої валютної системи:

- а) золотого стандарту;
- б) Європейської валютної системи;
- в) Ямайської валютної системи;
- г) Бреттон-Вудської валютної системи.

9. Вільне нагромадження валюти на рахунках нерезидентів, переказ її за кордон або конвертація в іншу валюту означає:

- а) повну конвертованість валюти;
- б) часткову конвертованість валюти;
- в) зовнішню конвертованість;
- г) внутрішню конвертованість.

10. Іноземна валюта – це:

а) особлива категорія конвертованої національної валюти провідної розвиненої країни, яка виконує функції міжнародного платіжного і резервного засобу;

б) національна валюта, яка використовується в міжнародному обігу, як засіб обігу, платежу та нагромадження;

в) грошові знаки, що імітуються державою і є єдиним законним засобом оплати на території держави емітенту;

г) всі відповіді не вірні.

11. Суму товарів та послуг, які можна придбати за певну грошову одиницю, визначену порівняно з базовим періодом, називають:

- а) силою валюти;
- б) ліквідністю валюти;
- в) подільністю валюти;
- г) конвертованістю валюти.

12. Світовим фінансовим центром, який спеціалізується на середньострокових та короткострокових міжбанківських кредитах, є:

- а) Гонконг;
- б) Нью-Йорк;
- в) Цюрих;
- г) Лондон.

13. Метод впливу на курс національної валюти шляхом купівлі-продажу іноземної валюти називається:

- а) політикою відкритого ринку;
- б) дисконтною політикою;
- в) девізною політикою;
- г) політикою диверсифікації валютних резервів.

14. Валютна інтервенція – це:

- а) інструмент валютної політики центрального банку, який полягає у регулюванні ним структури офіційних валютних резервів країни;
- б) валютна політика, що передбачає цілеспрямовану зміну центральним банком офіційного курсу національної валюти стосовно до іноземної;
- в) офіційне підвищення курсу національної валюти щодо іноземної;
- г) втручання центрального банку в операції на валютному ринку з метою регулювання курсу національної валюти.

15. Політика, спрямована на стимулювання кредитних операцій у розрахунку на те, що сприятливіші умови кредитування спонукатимуть до господарської активності, зростання виробництва і залучення іноземного капіталу, називається:

- а) політикою кредитної рестрикції;
- б) валютною політикою;
- в) політикою кредитної експансії;
- г) кредитною політикою.

16. Повне котирування – це:

- а) курс продавця та покупця, за яким банк купує або продає іноземну валюту за національну;
- б) курс, за яким банк-резидент купує іноземну валюту за національну;
- в) курс, за яким банк продає валюту;
- г) вартість одиниці національної валюти, що виражається в іноземній валюті.

17. Кон'юнктурним чинником, що зумовлює коливання валютного курсу, є:

- а) стан платіжного балансу;
- б) нестабільність законодавчої бази;
- в) темп інфляції;
- г) рівень відсоткових ставок.

18. До структурних факторів коливання валютного курсу не належить:

- а) рівень розвитку національної економіки;
- б) державне регулювання валютного курсу;
- в) спекулятивні потоки капіталів;
- г) зміна представницької влади.

19. Різниця між правою і лівою сторонами котирування називається:

- а) маржою;
- б) пунктом;
- в) крос-курсам;
- г) спредом.

20. Політика, що проводиться у фазі економічного підйому з метою зменшення кредитування економіки, називається:

- а) політикою кредитної експансії;
- б) політикою кредитної рестрикції;
- в) девізною політикою;
- г) валютно-кредитною політикою.

21. Форма організації та регулювання валютних відносин, закріплена національним законодавством або міжнародними угодами, – це:

- а) світова валютно-фінансова система;
- б) валютна система;
- в) міжнародна валютна система;
- г) світова грошово-кредитна система.

22. До інструментів світового фінансового ринку не належать:

- а) привілейовані акції;
- б) боргові зобов'язання зі змінними відсотковими виплатами;
- в) прості акції;
- г) прості акції та привілейовані акції.

23. Поворотність фінансового активу – це:

- а) мінімальний обсяг активу, який можна купити чи продати на ринку;
- б) перетворення фінансового активу на інший фінансовий актив;
- в) сукупні витрати щодо інвестування в певний фінансовий актив;
- г) очікувані грошові потоки по фінансовому активу.

24. Маркет-мейкери належать:

- а) до опосередкованих учасників міжнародного фінансового ринку;
- б) непрямих учасників міжнародного фінансового ринку;
- в) прямих учасників міжнародного фінансового ринку;
- г) усі відповіді неправильний.

25. Арбітражери – це:

а) учасники, що намагаються використовувати відмінності курсу у різні періоди чи на різних ринках (наприклад, між форвардним курсом на валютному ринку і курсом відповідного валютного ф'ючерса);

б) учасники світового фінансового ринку, які використовують інструменти ринку деривативів для страхування курсового (цінового) ризику, ризику трансферту, який притаманний фінансовим інструментам, своїх активів чи конкретних угод на ринку спот;

в) учасники, які намагаються використовувати коливання курсу одного чи кількох контрактів, що досягається шляхом купівлі контрактів (чи цінних паперів), коли очікується підвищення їх ціни, і продажу при зворотному русі;

г) усі відповіді не вірні.

26. Частина світового ринку валют та позичкових капіталів, на якому банки здійснюють депозитно-кредитні операції в єрвалютах, називається:

- а) єрроринок;
- б) ринок єррокредитів;
- в) єрродолар;
- г) ринок єрро капіталів.

27. Інструментами єррвалютного ринку не є:

- а) транші;
- б) теи;
- в) строкові депозити;
- г) єррокредити.

28. Іноземна облігація – це:

а) облігація, розміщена внутрішнім синдикатом на ринку однієї країни; валюта позики для позичальника є іноземною, а для кредитора – національною;

б) облігація, розміщена за межами як країни позичальника, так і країни, у валюті якої вказано її номінал;

в) облігація, що розміщуються одночасно на ринках кількох країн через міжнародні синдикати їхніх фінансових інститутів;

г) облігація, розміщена внутрішнім синдикатом на ринку однієї країни; валюта позики для позичальника є національною, а для кредитора – іноземною.

29. Учасники гарантійного синдикату називаються:

- а) лід-менеджерами;
- б) андерайтерами;
- в) маркет-мейкерами;
- г) співменеджерами.

30. «Ванільні» єрробонди – це:

а) облігації, що надають інвесторові змогу обмінити борг на інші цінні папери (базові цінні папери) емітента за заздалегідь визначеною ціною (ціною конверсії) у на попередньо визначений період (період конверсії);

б) облігації, що випускаються за номінальною або близькою до номінальної ціною, мають фіксований щорічний купон і погашаються за номінальною ціною;

в) облігації, що надають інвесторові право купувати цінні папери емітента протягом визначеного періоду за попередньо встановленою ціною;

г) усі відповіді правильні.

31. Учасники валютного ринку, для яких основною метою є забезпечення валютних операцій, називаються:

а) спекулянтами;

б) андерайтерами;

в) посередниками;

г) підприємцями.

32. До неторгових валютних операцій належать:

а) купівля та продаж готівкової іноземної валюти;

б) кредитні операції;

в) конверсійні операції;

г) факторингові операції.

33. Коротка валютна позиція – це:

а) позиція, коли вимоги в іноземній валюті перевищують зобов'язання у відповідній валюті (куплено більше, ніж продано);

б) позиція, коли сума вимог і зобов'язань не співпадають;

в) позиція, коли зобов'язання перевищують вимоги у відповідній іноземній валюті (продано більше ніж куплено);

г) позиція, коли сума вимог і зобов'язань співпадає.

34. Форвардний валютний контракт – це:

а) контракт на поставку певного активу на узгоджену дату в майбутньому;

б) угода між банком та клієнтом про купівлю або продаж певної кількості іноземної валюти в установлений термін за курсом, який визначається в момент укладання угоди;

в) контракт, що поєднує купівлю (продаж) валюти з подальшим здійсненням контругоди з метою отримання прибутку за рахунок різниці в курсах валют на різних валютних ринках або за рахунок курсових коливань протягом певного періоду;

г) усі відповіді правильні.

35. Якщо відсоткова ставка за валютою, яка є базою котирування, вища за відсоткову ставку за валютою котирування, то курс форвард буде:

а) дорівнювати курсу спот;

б) вищим за курс спот;

в) нижчим за курс спот;

г) нижчим або дорівнювати курсу спот.

36. Сукупність економічних відносин щодо перерозподілу ризиків, які виникають у процесі обміну фінансовими інструментами чи товарами, називають:

а) валютним ринком;

б) ринком деривативів;

в) фінансовим ринком;

г) ринком цінних паперів.

37. До небіржових фінансових інструментів належать:

а) своп-контракти, форварди;

б) кредитні свопи, ф'ючерсні контракти;

в) форварди, біржеві опціони;

г) валютні свопи та ф'ючерсні контракти.

38. Валюта котирується з «дисконтом» у випадку коли:

а) спот-курс динамічно зростає;

б) форвардний курс більший за спот-курс;

в) спот-курс дорівнює форвардному курсу;

г) форвардний курс менший за спот-курс.

39. Непрямими учасниками лізингової угоди є:

- а) лізингові фірми;
- б) підприємства, що мають ліцензію на лізингову діяльність;
- в) постачальники об'єкта угоди;
- г) інвестиційні банки.

40. Частина позичкового капіталу, який надається в товарній чи грошовій формі позичальникові, називається:

- а) кредитною лінією;
- б) валютою кредиту;
- в) вартісну кредиту;
- г) забезпеченістю кредиту.

41. Міжнародний кредитний ринок – це:

а) складова частина міжнародного фінансового ринку, де здійснюється рух позичкового капіталу (кредиту) між країнами (позичальниками і кредиторами) на умовах поворотності, платності і терміновості;

б) система ринкових відносин, що забезпечує акумуляцію і перерозподіл кредитів між країнами з метою безперервності і рентабельності процесу відтворення;

в) сукупність кредитно-фінансових установ, через які здійснюється купівля-продаж кредитів;

г) усі відповіді правильні.

42. Гарантійна (підтримувальна) маржа – це:

а) сума, яку повинен внести інвестор (власник ф'ючерса) в клірингову палату біржі для забезпечення гарантії виконання зобов'язань по контракту;

б) сума, необхідна для повернення величини рахунку до рівня початкової маржі;

в) мінімальна сума, визначена біржею, до якої може знижуватися величина маржового рахунку;

г) усі відповіді правильні.

43. Функцією клірингової палати в умовах ф'ючерсної торгівлі не є:

- а) реєстрація угод;
- б) контроль за виконанням контрактів;
- в) здійснення процесу ліквідації контрактів;
- г) укладення офсетної угоди на певні обсяги валюти.

44. Актив, що постачається згідно з опціонним контрактом, називається:

- а) фінансовим;
- б) базовим;
- в) подільним;
- г) ліквідним.

45. Строкова угода – це:

а) конверсійна угода з поставкою обумовленої суми іноземної валюти у визначений строк після укладання угоди за курсом, зафіксованим на момент її укладання;

б) конверсійна форвардна операція з обумовленням нефіксованої дати поставки валюти;

в) одинична конверсійна ф'ючерсна операція з обумовленням наявності визначеної дати валютування;

г) комбінація двох протилежних конверсійних операцій.

46. Ціну виконання опціону називають:

- а) валютним курсом спот;
- б) ціною опційної угоди;
- в) базовою опційною ставкою;
- г) ціною страйк.

47. Ціна, яку сплачує покупець опціону його продавцеві за право виконання опційного контракту, називається:

- а) опційним курсом;
- б) премією;
- в) ціною страйк;
- г) ціною опційної угоди.

48. Свопи з фіксованими ставками – це:

а) конверсійна угода, укладена на умовах спот;

б) обмін активами або зобов'язаннями, вираженими в одній або в різних валютах;

в) комбінація конверсійних угод з різними датами валютування;

г) конверсійна угода з датою валютування до спота.

49. Функція міжнародного фондового ринку, яка визначається можливістю отримання доходів від коливання цін інструментів цього ринку, називається:

а) перерозподільчою;

б) диверсифікуючою;

в) хеджувальною;

г) спекулятивною.

50. Міжнародний ринок боргових цінних паперів представляють:

а) міжнародні акції;

б) міжнародні облігації;

в) похідні інструменти міжнародних акцій;

г) депозитні розписки.

51. Новітні ринки акцій, що виникли на базі швидкого економічного зростання, представляють:

а) Південна Корея, Філіппіни, Індонезія;

б) Гонконг, Сінгапур;

в) Греція, Іспанія, Аргентина;

г) Сінгапур, Аргентина, Індонезія.

52. Євроакції – це:

а) акції, випущені корпорацією-нерезидентом на фондовий ринок іншої країни;

б) акції компаній-нерезидентів, які випущені або котируються на національному фондовому ринку певної країни в її валюті;

в) акції, які розміщуються одночасно на кількох національних фондових ринках міжнародним синдикатом фінансових установ, який продає їх за євровалюту;

г) акції, які отримали крос-лістинг на біржах різних країн через систему взаємного котирування цін і, відповідно, якими торгують на біржовому та позабіржовому ринках цих країн.

53. До функцій ринку дорогоцінних металів не належить:

- а) створення золотого запасу держави;
- б) диверсифікація активів;
- в) страхування валютних ризиків;
- г) одержання прибутку за рахунок арбітражних угод.

54. Джерелами міжнародного кредиту не є:

- а) тимчасово вивільнена з підприємств у процесі кругообігу частина капіталу в грошовій формі;
- б) заощадження індивідуального сектора, мобілізовані банком;
- в) грошові накопичення держави;
- г) золотовалютні резерви.

55. Принципом міжнародного кредиту, що означає необхідність не тільки прямого повернення позичальником отриманих від банку кредитних ресурсів, а й проплати права їх використання, є:

- а) забезпеченість;
- б) строковість;
- в) сплатність;
- г) повернення.

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ ТА ПОРЯДОК ЇХ ВИКОНАННЯ

Контрольна робота з дисципліни «Міжнародні валютно-кредитні відносини» виконується у формі індивідуального завдання для студентів заочної форми навчання.

Номер контрольного завдання (теми реферату) відповідає двом останнім цифрам залікової книжки студента.

Навчальні цілі виконання контрольної роботи:

- систематизація та поглиблення теоретичних знань, отриманих під час самостійної підготовки;
- розвиток навичок аналізу інформації;
- формування навичок оформлення результатів проведеного дослідження за обраною темою.

Завдання контрольної роботи:

- вивчення, систематизація та аналіз законодавчих і нормативних документів, економічної літератури, статистичних даних, періодичних видань щодо питань теми;
- самостійне викладення теоретичних основ теми;
- виявлення наявних проблем щодо обраної теми і розгляд шляхів їх вирішення.

Контрольна робота – творчий процес, що передбачає:

- самостійний вибір економічної літератури, матеріалів періодичної преси за темою роботи;
- формулювання висновків і пропозицій.

Послідовність виконання роботи включає такі етапи:

1. Вибір теми (отримання завдання) відповідно до порядку, викладеною в рекомендаціях.

2. Аналіз наявних матеріалів за темою (методичних посібників, підручників, статей зі спеціалізованих журналів і газет).

3. Підбір необхідної бібліографії і складання списку використаних джерел за темою.

4. Робота над змістом обраної теми.

5. Підбір теоретичного і практичного матеріалу.

6. Вивчення і систематизація зібраних матеріалів.

7. Оформлення контрольної роботи.

Структура роботи має включати:

- вступ (до 10 % загального обсягу роботи);
- основна частина (теоретичний матеріал – 25–30%; практичний матеріал – 55–60 %);
- висновок (до 10 %);
- список використаної літератури (не менше 10 джерел);
- додатки (не обов'язково).

У вступі обґрунтовується актуальність і значущість теми дослідження, формулюються цілі та завдання, які необхідно вирішені в роботі, визначається об'єкт, предмет дослідження, вказуються, які використовуються в роботі методи дослідження, дається коротка характеристика структури роботи, інформаційної бази для написання роботи.

Основна частина повинна складатися з двох розділів (якщо необхідно, вони можуть включати підрозділи), які повинні мати заголовки.

У першому розділі (теоретичному) розкриваються економічна суть і зміст предмета дослідження, подається характеристика і виражаються особливості нормативно-правової бази, розглядається історія питання, рівень розробленості проблеми в теорії і практиці. Доцільно вивчення зарубіжного досвіду.

У другому розділі (практичному) проводиться аналіз існуючої практики, висловлюється своє судження щодо запропонованих проблем.

У висновку за підсумками аналізу практичного матеріалу і вивчення теоретичних проблем студент узагальнює результати дослідження, формулює висновки і рекомендації.

Бібліографічний список оформляється відповідно до вимог.

Додатки доповнюють основний матеріал роботи. Вони можуть містити витяги з офіційних документів, таблиці, графіки, діаграми, схеми, заповнені бланки документів, що ілюструють матеріал який викладається.

Теми контрольних робіт

1. Вплив глобалізації на міжнародні валютно-кредитні та фінансові відносини.
2. Світова валютна система: проблеми та тенденції розвитку.
3. Європейський Економічний і валютний союз.
4. Особливості та перспективи євро в міжнародних валютно-кредитних відносинах.
5. Зв'язок і відмінність елементів національної і світової валютної системи.
6. Демонетизація золота і його роль як надзвичайних світових коштів.
7. Валютний курс. Фактори, які впливають на його формування.
8. Вплив змінювання валютного курсу на учасників міжнародних економічних відносин.
9. Багатофакторний аналіз валютного курсу.
10. Аналіз теорій валютного курсу західних економістів.
11. Світовий ринок золота і його особливості.
12. Ринок золота в Україні: проблеми і перспективи.
13. Європейський центральний банк як наднаціональний банк Економічного і валютного союзу.
14. Тенденції розвитку світового валютного ринку і його регулювання в умовах глобалізації.
15. Еволюція світової валютної системи і її закономірності.
16. Інновації на сучасному світовому валютному ринку.
17. Євро і долар як функціональні форми світових грошей.

18. Світовий фінансовий ринок і Інтернет-технології.
19. Національний валютний ринок (на прикладі окремих країн).
20. Євроринок: структура та сучасні тенденції розвитку.
21. Єврофінансовий ринок, його роль.
22. Ринок євровалют, його особливості.
23. Ринок єврокредитів, його особливості.
24. Валютні операції та їхні види.
25. Ринок термінових валютних операцій і проблеми його функціонування в умовах глобалізації світової економіки.
26. Інфляція та валютний курс, їх взаємний вплив.
27. Ризики в міжнародних валютно-кредитних і фінансових операціях.
28. Валютні ризики і методи управління ними.
29. Управління валютними ризиками в сучасних умовах.
30. Платіжний баланс: методологія його складання.
31. Фактори, що впливають на стан платіжного балансу і методи його регулювання.
32. Особливості платіжного балансу розвинених країн і країн, що розвиваються (на прикладі групи країн і окремих країн).
33. Валютна політика: методи і протиріччя її реалізації.
34. Ринкове і державне регулювання валютних відносин, їх співвідношення.
35. Валютні обмеження і валютний контроль.
36. Валютний протекціонізм і лібералізація: взаємодія цих тенденцій.
37. Проблеми валютного регулювання і валютного контролю в Україні.
38. Аналіз втрат і вигод країни від девальвації і ревальвації її валюти.
39. Світовий досвід переходу від валютних обмежень до конвертованості валют і українська практика.
40. Особливості валютного регулювання в Україні.
41. Проблеми «втечі» капіталів, методи протидії.

42. Перспективи валютного співробітництва країн СНД.
43. Діяльність експортно-імпортних банків: світовий досвід і його значення для України.
44. Міжнародна діяльність банків.
45. Роль банків у міжнародних розрахунках.
46. Порівняльна характеристика форм міжнародних розрахунків.
47. Акредитивна форма розрахунків, її переваги й недоліки.
48. Інкасова форма розрахунків, її переваги й недоліки.
49. Фактори, що впливають на вибір валютно-фінансових і платіжних умов зовнішньоекономічних угод.
50. Гарантії у міжнародних розрахунках.
51. Валютний кліринг: переваги й недоліки.
52. Єдина платіжна система в Євросоюзі, її варіанти.
53. Авансові платежі і проблема валютного контролю в Україні.
54. Взаємозалежність міжнародних валютних, кредитних і розрахункових операцій.
55. Міжнародний кредит, його форми та роль у розвитку економіки.
56. Фактори, що впливають на вибір валютно-фінансових і платіжних умов міжнародного кредиту.
57. Синдиковані консорціальні кредити на світовому ринку позичкових капіталів.
58. Особливості міжнародного проектного фінансування.
59. Лізинг, факторинг, форфейтинг: їх особливості і роль у розвитку зовнішньої торгівлі.
60. Кредитування й фінансування зовнішньої торгівлі: світовий досвід і проблеми других країн.
61. Кредитування країн експорту: проблеми і перспективи.
62. Світовий фінансовий ринок, його особливості і роль в умовах глобалізації економіки.

63. Вплив глобалізації економіки на основні сегменти світового фінансового ринку.
64. Світовий ринок позичкових капіталів, його структура і роль в умовах глобалізації економіки.
65. Світові фінансові центри, їх роль у міжнародних валютно-кредитних і фінансових відносинах.
66. Інструменти світового фінансового ринку та їх розвиток.
67. Інституційні учасники світового фінансового ринку.
68. Роль ТНБ на світовому фінансовому ринку в умовах глобалізації економіки.
69. Європозики та їх особливості.
70. Міжнародні фінансові інститути, їх роль в умовах глобалізації економіки.
71. Діяльність групи Світового банку в сучасних умовах: нові явища.
72. Особливості і форми міжнародного кредитування та фінансування країн, що розвиваються.
73. ЄБРР, особливості його діяльності.
74. Роль міжнародних регіональних банків розвитку у розвитку економіки країн, що розвиваються.
75. МВФ і його роль у регулюванні міжнародних валютно-кредитних відносин.
76. Цілі й діяльність валютно-кредитних і фінансових організацій і фондів Євросоюзу.
77. Особливості Банку міжнародних розрахунків.
78. Врегулювання зовнішньої заборгованості: світовий досвід і українська практика.
79. Участь України в діяльності міжнародних фінансових організацій.
80. Особливості та уроки глобальної валютно-фінансової кризи кінця 1990-х рр.

81. Протидія легалізації злочинних доходів і фінансуванню тероризму: міжнародне співробітництво.
82. Світова валютна система: шляхи перетворення на новому етапі глобального розвитку.
83. Міжнародна платіжна і інвестиційна позиція США.
84. Кредитно-банківська та валютна система Японії.
85. Кредитно-фінансовий механізм і валютна політика Великобританії.
86. Валютно-кредитні відносини і платіжний баланс Франції.
87. Валютно-фінансове становище ФРН.
88. Проблеми валютно-фінансових відносин України з країнами ЄС.
89. Європейський банк реконструкції та розвитку.
90. Банк міжнародних розрахунків (Базель).
91. Ринок євровалют і його роль у валютно-кредитному обслуговуванні економічного розвитку.
92. Європейська система центральних банків.
93. Суперечності на шляху впровадження Євро в систему міжнародних валютно-кредитних відносин.
94. Наслідки створення Європейського валютного союзу для країн СНД.
95. Валютна політика Європейського валютного союзу.
96. Долар США в міжнародних валютно-фінансових відносинах.
97. Перспективи конкуренції долара і євро в обслуговуванні міжнародного економічного обороту.
98. Фінансова глобалізація і ринки, що розвиваються.
99. Світові фінансові центри. Етапи формування, структура, функції. (Лондон, Нью-Йорк, Токіо та ін. За вибором студентів).

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ТА РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бойцун Н. Є. Міжнародні фінанси : навч. посібник / Н. Є. Бойцун, Н. В. Стукало. – [2-ге вид.]. – Київ : ВД «Професіонал», 2005. – 336 с.
2. Боринець С. Я. Міжнародні валютно-фінансові відносини : підручник / С. Я. Боринець. – Київ : Знання, 2001. – 305 с.
3. Боринець С. Я. Міжнародні фінанси : підручник / С. Я. Боринець. – [2-ге вид. перероб. і доп.]. – Київ : Знання, 2006. – 494 с.
4. Бутук О. І. Валютно-фінансові відносини : навч. посібник / О. І. Бутук. – Київ : Знання, 2006. – 349 с.
5. Гіл Ч. Міжнародний бізнес : Конкуренція на глобальному ринку : монографія / Ч. Гіл. – Київ : Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2001. – 856 с. – (CD-ROM).
6. Гриффин Р. Международный бизнес / Р. Гриффин, М. Пастей. – 4-е изд. – СПб. : Питер, 2006. – 1088 с. : ил. – (Классика МВА).
7. Дэниелс Дж. Д. Международный бизнес : внешняя среда и деловые операции / Дж. Д. Дэниелс, Ли Х. Радеба. – М. : Дело ЛТД, 1998. – 784 с.
8. Економічні проблеми ХХІ століття: міжнародний та український вимір : монографія / За ред. С. І. Юрія, Є. В. Савельєва. – Київ : Знання, 2007. – 595 с.
9. Звонова Е. А. Международное внешнее финансирование в современной экономике : монография / Е. А. Звонова. – М. : НПО «Экономика», 2000. – 324 с.
10. Золотов А. Ф. Международные валютно-кредитные отношения : курс лекций / А. Ф. Золотов. – Київ : МАУП, 2001. – 112 с.
11. Лук'яненко Д. Г. Міжнародна інвестиційна діяльність : підручник / Д. Г. Лук'яненко, Б. В. Губський, О. М. Мозговий. – Київ : КНЕУ, 2003. – 387 с.
12. Международные валютно-кредитные и финансовые отношения : учебник / Под ред. Л. Н. Красавиной. – [3-е изд., перераб. и доп.]. – М. : Финансы и статистика, 2005. – 576 с.

13. Михайлів З. В. Міжнародні кредитно-розрахункові відносини та валютні операції : навч. посібник / З. В. Михайлів, З. П. Гаталяк, Н. І. Горбань. – Львів : Вид-во Національного університету «Львівська політехніка», 2004. – 244 с.
14. Міжнародна інвестиційна діяльність : навч.-метод. посібник для самостійного вивчення дисципліни / За ред. Л. В. Руденко. – Київ : КНЕУ, 2008. – 168 с.
15. Патица Н. І. Міжнародні валютно-кредитні відносини : навч. посібник / Н. І. Патица. – Київ : Знання, 2012. – 566 с.
16. Філіпенко А. С. Україна і світове господарство : взаємодія на межі тисячоліть : навч. посібник / А. С. Філіпенко, В. С. Будкін, А. С. Гальчинський. – Київ : Либідь, 2002. – 470 с.
17. Швец И. Б. Международные валютные отношения : учеб. пособие / И. Б. Швец. – Донецк : ДонНТУ, 2003. – 133 с.
18. Энг М. В. Мировые финансы : монография / М. В. Энг, Ф. А. Лис, Л. Дж. Мауер. – М. : ООО Изд.-консалтинг. Комп. «ДеКА», 1998. – 768 с.

Додаткова література

19. Борисов С. М. Мировой рынок золота на современном этапе / С. М. Борисов. – М., ИМЭМО РАН, 2005. – 156 с.
20. Валютный и денежный рынок. Курс для начинающих. – [2-е изд.]. – М. : Альпина Паблишерз, 2009. – 344 с.
21. Вахненко Т. П. Зовнішні боргові зобов'язання у системі світових фінансово-економічних відносин / Т. П. Вахненко; Інститут економіки та прогнозування НАН України. – Київ : Фенікс, 2006. – 536 с.
22. Денежно-кредитная и валютная политика : научные основы и практика / Под ред. А. Г. Грязновой, Л. Н. Красавиной : Научный альманах фундаментальных и прикладных исследований, 2003. – 269 с.

23. Михальський В. В. Золото в структурі світового фінансового ринку : монографія / В. В. Михальський. – Київ : Ніка-Центр, 2010. – 252 с.
24. Кузнецов В. С. Международный валютный фонд и мирохозяйственные связи / В. С. Кузнецов. – М. : «Российская политическая энциклопедия» (РОССПЭН), 2001. – 432 с.
25. Луцишин З. О. Трансформація світової фінансової системи в умовах глобалізації / З. О. Луцишин. – Київ : Видавництво «ДрУк» – 2002. – 320 с.
26. Звонова Е. А. Международный валютный фонд в мировых финансово-экономических отношениях : монография / Е. А. Звонова. – М. : Рос. экон. акад. им. Г. В. Плеханова, 2000. – 201 с.
27. Мамедов А. О. Международный финансовый менеджмент в условиях глобального финансового рынка : монография / А. О. Мамедов ; ред. В. А. Слепов. – М. : Магистр, 2007. – 284 с.
28. Мировая экономика : глобальные тенденции за 100 лет / Под ред. И. С. Королева. – М. : Юристъ, 2003. – 604 с.
29. Бураковский И. Мировая экономика : глобальный финансовый кризис / Игорь Бураковский, Алексей Плотников. – Харьков : Фолио, 2010. – 417 с.
30. Михайлов Д. М. Мировой финансовый рынок : тенденции и инструменты / Д. М. Михайлов. – М. : Экзамен, 2000. – 767 с.
31. Кузнецова Н. В. Міжнародні валютно-кредитні та фінансові відносини: контроль за рухом капіталу в сучасному світі : навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. / Н. В. Кузнецова. – Київ : Київський університет, 2008. – 446 с.
32. Основи міжнародних фінансів : підручник / За ред. О. І. Рогача. – Київ : ВЦ «Київський університет», 2009. – 496 с.
33. Офшорний сектор світової економіки. Короткий опис / І. М. Удачина, В. А. Новицький, Н. М. Борейко. – Ірпінь : Національний університет ДПС України, 2011. – 148 с.

34. Гришина О. А. Регулирование мирового финансового рынка : теория, практика, инструменты / О. А. Гришина, Е. А. Звонова. – М. : Финансы и статистика, 2007. – 384 с.
35. Ромашко О. Ю. Регулювання міжнародних фондових ринків: навч. посібник / О. Ю. Ромашко. – Київ : КНЕУ, 2000. – 240 с.
36. Рубцов Б. Б. Мировые рынки ценных бумаг / Б. Б. Рубцов. – М. : Экзамен, 2002. – 448 с.
37. Мазуренко В. І. Світові фінансові кризи та національна економічна безпека: теорія і методологія : монографія / В. І. Мазуренко ; Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. – Київ : ВПЦ «Київський ун-т», 2007. – 511 с.
38. Кондратенко В. А. Справедливая мировая финансовая архитектура, как результат системной формализации и решения важнейших проблемных задач в мировой экономике : сб. ст. авт. / В. А. Кондратенко. – Київ : [б. и.], 2009. – 120 с.
39. Стиглиц Джозеф. Глобализация : тревожные тенденции / Г. Г. Пирогов (пер.с англ.). – М. : Национальный общественно-научный фонд, 2003. – 304 с.
40. Чугаєв О. А. Валютні кризи на межі ХХ-ХХІ століть : монографія / О. А. Чугаєв. – Київ : [МП Леся], 2007. – 415 с.
41. Гринспен А. Эпоха потрясений. Проблемы и перспективы мировой финансовой системы : пер. с англ. / А. Гринспен. – М. : Альпина Бизнес Букс ; М. : Сколково, 2008. – 495 с.
42. Felton A., Reinhart C.M. The First Global Financial Crisis of the 21st Century. Part II: June-December 2008. VoxEU.org, 2008. – 204 pages.
43. Fumagalli A., Mezzadra S. (editors) Crisis in the Global Economy: Financial Markets, Social Struggles, and New Political Scenarios. Semiotext, 2010. – 301 pages.

44. Kirt C. Butler, *Multinational Finance*, 3th ed., South-Western College Publishing 2004.
45. *Multinational Business Finance* / David K. Eiteman, Arthur I. Stonehill, Michael H. Moffet; with a contribution by Chuck Kwok. – 9th ed. Addison-Wesley Longman, Inc. 2001. – 694 p.
46. Взаємодія зростання ВВП і рахунків платіжного балансу – поточного і фінансового // Вісник НБУ. – 2006. – № 7. – С. 32–38.
47. Лукашов А. В. Привлечение капитала иностранными компаниями на рынках капитала США // Управление корпоративными финансами / А. В. Лукашов. – 2004. № 5. – С. 15–40.
48. Луцишин З. О. Аргентина: причини та наслідки найбільшого в історії світової валютно-фінансової системи дефолту / З. О. Луцишин; Вісник НБУ. – 2002. – № 4. – С. 5–11.
49. Луцишин З. О. Інтернаціоналізація потоків капіталу – основа фінансової глобалізації / Актуальні проблеми міжнародних відносин: Збірник наукових праць / З. О. Луцишин; Випуск 30. – Київ : Київський національний університет імені Тараса Шевченка Інститут міжнародних відносин. – 2001. – С. 81–96.
50. Луцишин З. О. Світова валютна система в умовах побудови новітньої глобальної фінансової архітектури / З. О. Луцишин ; Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. Міжнародні відносини : ВПЦ «Київський університет». – 2001. – Випуск № 19. – С. 20–26.
51. Луцишин З. О. Специфіка світових фінансових криз в умовах глобалізації / З. О. Луцишин ; Вісник ТАНГ. – 2002. – № 8–1. – С. 152–163.
52. Луцишин З. О. Суперечливість та парадокс процесу фінансової глобалізації / З. О. Луцишин ; Світова цивілізація і міжнародні відносини. Науковий журнал. – Дніпропетровськ : Дніпропетровський національний університет. – 2002. – № 3 (5). – С. 37–42.

53. Симчера Я. В. Что такое курс СДР и как он определяется? // Финансовый менеджмент / Я. В. Симчера. – 2001. – № 6.

54. Хмыз О. В. Международные ценные бумаги – еврооблигации // Финансовый менеджмент / О. В. Хмыз. – 2003. – № 2. – С. 91–107.

55. Шмелев В. В. Рынок евровалют и его финансовые инструменты // Деньги и кредит / В. В. Шмелев. – 2000. – № 1. – С. 56–63.

Интернет-джерела

56. Офіційний сайт Міжнародного валютного фонду. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.imf.org>

57. Офіційний сайт Банку міжнародних розрахунків. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bis.org>

58. Офіційний сайт Світового банку. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.worldbank.org>

59. Офіційний сайт Міжнародної фінансової корпорації. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ifc.org>

60. Офіційний сайт Світової асоціації фондових бірж. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.world-exchanges.org>

61. Офіційний сайт Державної служби статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

62. Офіційний сайт Національного банку України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>

63. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>

64. Офіційний сайт Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ssmsc.gov.ua>

65. Офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua>

Виробничо-практичне видання

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до організації самостійної роботи,
практичних занять
із навчальної дисципліни

**«КРЕДИТНО-РОЗРАХУНКОВІ ІНСТРУМЕНТИ
МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ»**

*(для студентів I курсу денної і заочної форми навчання
другого (магістерського) рівня вищої освіти
зі спеціальності 051 – Економіка)*

Укладачі : **ВОРОНІНА** Олена Олегівна,
МОСКВІНА Анастасія Олегівна

Відповідальний за випуск *Ю. В. Федотова*

Технічний редактор *О. А. Норик*
Комп'ютерний набір *О. О. Вороніна*
Комп'ютерне верстання *І. В. Волосожарова*

План 2021, поз. 315М.

Підп. до друку 29.06.2021. Формат 60 × 84/16.
Друк на ризографі. Ум. друк. арк. 4,0.
Тираж 50 пр. Зам. №

Видавець і виготовлювач:
Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Маршала Бажанова, 17, Харків, 61002.
Електронна адреса: office@kname.edu.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
ДК № 5328 від 11.04.2017.